

Basisontwikkeling voor peuters en de onderbouw

Basisontwikkeling voor peuters en de onderbouw

Frea Janssen-Vos

Levineke van der Meer

Isabelle Vingerhoets

Hermien de Waard

© 2024

Uitgeverij Van Gorcum BV
Postbus 43, 9400 AA Assen.

>g uitgeverij
van gorcum

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, opgenomen in een AI-applicatie, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Voor zover het maken van reprografische verveelvoudigingen uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16 h Auteurswet dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprorecht (www.reprorecht.nl). Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet) kan men zich wenden tot Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten Organisatie, Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.stichting-pro.nl).

NUR 841

ISBN folioboek 9789023258346

ISBN ebook 9789023260400

Eerste druk 2008

Tweede druk 2017

Derde druk 2024

Praktijkvoorbeelden van: IKC De Ark – Rotterdam; Kinderopvang 't Schoapie – Raalte; OBS Pieter Jelles Troelstraschool – Amsterdam; Kompas – Rotterdam; KinderopvangFun4kids – Schagen; Kinderopvang Wageningen; IKC De Vlinder – Rotterdam; OBS De Archipel – Amsterdam; Gelderlandschool – Den Haag; VS De Bonkelaar – Amsterdam; OBS Julianaschool – Schagen; Stichting Kinderopvang – Den Helder; BS Noorderbreedte – Diemen; PO Franz Zieglerstraat – Amsterdam; VS Zwanebloemlaan – Amsterdam; OBS Rosa Boekdrukker – Amsterdam; BS St. Wulfram – Hoogwoud; OBS Tuindorp – Den Helder; Internationale BS Villa Kakelbont – Den Helder; De Lichtwijzer – Oegstgeest; De Bienkorf – Amsterdam.

Ofschoon iedere poging is ondernomen volgens de auteurswet rechthebbenden van het in dit boek opgenomen illustratiemateriaal te traceren, is dit in enkele gevallen niet mogelijk gebleken. In het onderhavige geval verzoekt de uitgever rechthebbenden contact met hem op te nemen.

Uitgave: Uitgeverij Van Gorcum BV, Assen

Grafische verzorging en ebook: LINE UP boek en media bv, Groningen

Omslagontwerp: Richard Bos, Leeuwarden

Foto omslag: Tom van Limpt, Reusel

Druk: Drukkerij Van Gorcum, Meppel

> MET TROTS
GEPRODUCEERD
IN NEDERLAND

Inhoud

Voorwoord	IX
Inleiding	XI

Hoofdstuk 1 Bouwstenen van Basisontwikkeling **1**

Inleiding	2
1.1 Betekenisvolle activiteiten: waar praten we over?	2
1.1.1 Betekenisvolle activiteiten voor jonge kinderen	5
1.1.2 Van betekenisvolle activiteiten onderwijs maken	9
1.1.3 Spel is de leidende activiteit in ontwikkeling	14
1.2 Bemiddelen: waar praten we over?	30
1.2.1 Rol van de volwassene in het spel	34
1.2.2 Onderzoek naar het belang van spel	38
1.3 Brede persoonsontwikkeling	39
1.3.1 Brede doelen van Basisontwikkeling	40
1.3.2 Doelen in samenhang	44
Samenvatting	48

Hoofdstuk 2 Spel en het opbouwen van spelverhalen **49**

Inleiding	50
2.1 Spelverhalen verbinden	51
2.1.1 Samen spelverhalen opbouwen	53
2.1.2 Spelverhalen verbreden en verdiepen	56
2.1.3 Systematisch spelverhalen opbouwen	57
2.2 In samenhang: spel, taal en verhaal	62
2.3 Van manipulerend spel naar rollenspel	77
2.3.1 Op welke ontwikkeling zijn we uit?	78
2.3.2 Over welke activiteiten praten we?	83
2.4 Van manipulerend spel naar constructief en beeldend spel	91
2.4.1 Op welke ontwikkeling zijn we uit?	92
2.4.2 Over welke activiteiten praten we?	96
2.5 Gesprekken	108
2.5.1 Op welke ontwikkeling zijn we uit?	110
2.5.2 Over welke activiteiten praten we?	114
2.5.3 Organisatie	129

2.6	Lees-schrijfactiviteiten	131
2.6.1	Op welke ontwikkeling zijn we uit?	132
2.6.2	Over welke activiteiten praten we?	146
2.7	Reken-wiskundeactiviteiten	157
2.7.1	Op welke ontwikkeling zijn we uit?	158
2.7.2	Over welke activiteiten praten we?	161
2.8	Onderzoeksgerichte spelactiviteiten	172
2.8.1	Op welke ontwikkeling zijn we uit?	174
2.8.2	Over welke activiteiten praten we?	176
	Samenvatting	189

Hoofdstuk 3 De professional is de spil 191

	Inleiding	192
3.1	Uitgangspunten voor de rol van de professional	192
3.1.1	Interactie	192
3.1.2	Zone van Naaste Ontwikkeling	194
3.1.3	Hoge verwachtingen	197
3.1.4	De volwassene doet mee en voegt toe	200
3.2	Pedagogisch-didactisch handelen	202
3.2.1	Aan een goede relatie werken	202
3.2.2	Systematisch begeleiden van betekenisvolle spelactiviteiten	204
3.2.3	Vakdidactieken	208
3.2.4	Samen een rijke speelleeromgeving opbouwen	217
3.2.5	Organisatie van groepsactiviteiten	227
	Samenvatting	239

Hoofdstuk 4 De systematiek van samen spelverhalen opbouwen 241

	Inleiding	242
4.1	Een spelverhaal ontwerpen: hoe werkt dat?	243
4.1.1	Thema en inhouden	243
4.1.2	Betekenenissen van kinderen	245
4.1.3	Bedoelingen	248
4.2	Betekenisvolle activiteiten ontwerpen	249
4.2.1	Startactiviteit, samen inrichten en eerste spel- en onderzoeksactiviteiten komen op gang	250
4.3	Reeksen van opeenvolgende activiteiten opbouwen	253
4.3.1	Dagelijks betekenisvol aanbod	254
4.3.2	Horizontale en verticale continuïteit	256

4.4	Handelingsgericht observeren en registreren	256
4.4.1	Logboekplanning	257
4.4.2	Reflectie op de activiteit, op de kinderen en op de eigen bijdrage van de professional	259
4.4.3	Samen met de kinderen evalueren en presenteren	263
4.5	De professional evalueert	263
	Samenvatting	267
Bijlage A	Leeswijzer bij het boek <i>Basisontwikkeling voor peuters en de onderbouw</i>	269
Bijlage B	De doelen van Basisontwikkeling	281
Bijlage C	Vaardigheden van professionals bij het werken met Basisontwikkeling	291
Bijlage D	Modellen	297
	Literatuur	301
	Register	308

Voorwoord

Het verhaal gaat door

De basis voor deze nieuwe versie van *Basisontwikkeling voor peuters en de onderbouw* is het gedachtegoed van Frea Janssen-Vos. De eerste uitgave van haar boek *Basisontwikkeling* verscheen in 1990, vervolgguitgaven verschenen in 1997, 2008 en 2017. Samen met Bert van Oers, Bea Pompert en vele anderen heeft Frea Janssen-Vos een stevig theoretisch kader neergezet en tal van praktijkvoorstellen gedaan voor een aanpak waarin spel centraal staat.

In deze versie gaan we verder met haar verhaal. Er zijn nieuwe praktijken verzameld, de speltheorie van Bert van Oers is verder uitgewerkt en er zijn tal van nieuwe inzichten vanuit de Ontwikkelingsgerichte Pedagogiek-didactiek toegevoegd. Basisontwikkeling is een verhaal waarin theorie, praktijk en de wereld waarin we leven de hoofdrol spelen en actuele kwesties in de tijd, zoals momenteel bijvoorbeeld 'meertaligheid', voor nieuwe wendingen en inzichten zorgen.

Samen met kinderen spelverhalen opbouwen is de kern van het aanbod voor jonge kinderen. Kinderen willen deelnemen aan de wereld om hen heen en dat doen ze door te spelen. Door kinderen de kans te geven om de wereld om hen heen na te spelen, ontstaan er volop mogelijkheden om alles te leren. Zo ontdekken kinderen wat ze al weten en kunnen en wat er nog nodig is om de wereld te begrijpen en daarin mee te doen. Ze worden nieuwsgierig en gaan op onderzoek uit. Spel is dus niet alleen leuk of passend bij jonge kinderen, het is dé manier om kennis en vaardigheden te willen en kunnen leren.

Dit vraagt om professionals die zelf volop in de wereld staan en vanuit deze kennis en ervaringen oog hebben voor interessante spelverhalen. Ze richten de omgeving voor kinderen zo in dat er van alles te spelen valt, zijn uit op contact en interactie en zien kansen om vanuit betekenisvolle activiteiten langlopende spelverhalen op te bouwen. Ze hebben kennis van de spelontwikkeling van kinderen en zien wat kinderen nodig hebben aan kennis en vaardigheden om echt mee te doen.

Dit is geen boek om alleen gelezen te worden, dit boek is bedoeld als bron van kennis over theorie en praktijk en vraagt erom in jouw eigen praktijk verder uitgewerkt/geschreven te worden. Die verhalen doen ertoe en zorgen ervoor dat Basisontwikkeling zich blijft ontwikkelen en vernieuwen. In jullie praktijk, vanuit de vraagstukken van de tijd en met de Ontwikkelingsgerichte Onderwijspedagogiek als theoretisch kader en praktijkgerichte bron van vernieuwing.

Dank aan iedereen die aan deze versie heeft meegeschreven, verhalen en foto's heeft gedeeld en heeft meegedacht, en in het bijzonder aan mijn collega's. Hermien de Waard met haar prachtige praktijkverhalen en onderzoekende houding naar de theorie. Isabelle Vingerhoets met haar vermogen om verhalen te vertellen, te schrijven en als eindredacteur de puntjes op de i te zetten. Bea Pompert met haar tomeloze energie, visionair schrijver en ontwikkelaar van zo vele verhalen en boeken. Petra Buchner, Inge Haarsma en Milou Nootebos voor het delen van hun ervaringen en voor het meedenken. Samen doen, praten over, schrijven en lezen hebben dit boek gemaakt tot wat het nu is.

Aan de lezer de uitdaging om met dit verhaal verder te gaan!

Levineke van der Meer
Januari 2024

Inleiding

De plek waar je opgroeit bepaalt voor een belangrijk deel de manier waarop je naar de wereld kijkt. Op de voorkant van dit boek zie je een kip in een stadse setting. De kip zit in een kooi op het plein. Hij heeft geen vaste plek en is duidelijk te gast. Deze praktijk roept direct vragen op en nodigt uit tot interactie tussen kinderen en volwassenen. De professional denkt mee en ook boeken en de digitale wereld zijn een bron van kennis. Hoe anders is dit beeld en de kennis van kinderen die opgroeien in een landelijke omgeving en naar de kinderopvang gaan op een boerderij. Daar heeft de kip een vaste plek en is het verzorgen van de kip een dagelijks ritueel.

In de cultuurhistorische activiteitstheorie vinden we een krachtig pedagogisch concept om de praktijken op al deze verschillende plekken te versterken en te benutten. Dat vraagt om echte praktijken die in een schoolse versie nagespeeld en verder onderzocht kunnen worden.

Basisontwikkeling is een van de landelijk erkende, goed onderbouwde aanpakken voor educatie aan jonge kinderen. Het is een aanpak voor kinderen die opgroeien op allerlei verschillende plekken, met verschillende achtergronden (met vve-indicatie¹ of zonder) en met verschillende kennis en vaardigheden.

Dit boek is bedoeld voor (aanstaande) pedagogisch medewerkers en leerkrachten. In Ontwikkelingsgericht Onderwijs gaat het niet alleen om de ontwikkeling van kinderen, maar ook om de ontwikkeling van de professional als persoon en als kenner van de cultuur waarin die is opgegroeid. De eigen persoonlijke ervaringen en kennis van de wereld doen ertoe. Elk hoofdstuk start met een eigen ervaring. Deze sociaal-culturele praktijk daagt de lezer uit om na te denken over eigen praktijken en de verbinding te maken met de centrale begrippen van het hoofdstuk.

In hoofdstuk 1 beschrijven we de belangrijkste bouwstenen van Basisontwikkeling, de drie B's. Betekenisvolle activiteiten (B1) zorgen ervoor dat er interactie op gang komt, dat er wat te spelen en te onderzoeken valt, en geven je de kans om te bemiddelen (B2). Op die manier kom je veel te weten over de ontwikkeling van de kinderen: wat doen ze graag, wat kunnen en weten ze al, waar zijn ze nieuwsgierig naar en wat weten ze nog niet? Je ziet kansen om in te zetten op de brede bedoelingen (B3) en geeft vorm aan leren en ontwikkelen in spelverhalen samen met kinderen.

¹ vve: voor- en vroegschoolse educatie

B1

Kinderen hebben betekenisvolle, gezamenlijke activiteiten nodig om tot ontwikkeling te komen en te leren.

B2

Volwassenen bemiddelen. Zij zoeken naar een aanbod dat voor de kinderen zelf interessant en van betekenis is en stimuleren dat ze zich daarbinnen goed ontwikkelen en veel leren.

B3

Het doel is een brede ontwikkeling: basissenmerken, persoonsontwikkeling én kennis en vaardigheden in samenhang. Want ontwikkeling is een samenhangend geheel. Het gaat om ‘hoofd en hart en handen’.

Sociaal-culturele praktijken leveren spelverhalen op waarin van alles te ontwikkelen en te leren valt. In hoofdstuk 2 beschrijven we wat het belang is van spelverhalen en welke praktijken en activiteiten daarvoor in aanmerking komen en laten we zien hoe leren en ontwikkelen binnen deze praktijken eruit ziet. De spelontwikkeling is daarbij de leidraad en de verschillende kernactiviteiten zorgen voor samenhang en verdieping. De rol van de professional als meerwetende partner is belangrijk. In hoofdstuk 3 beschrijven we de pedagogische en didactische handelingsmogelijkheden om de ontwikkeling en het leren van kinderen in spel te bevorderen. Hoe je systematisch spelverhalen opbouwt, omgaat met verschillen en doelgericht meespeelt, laten we zien in hoofdstuk 4.

Voor kinderen is spel dé manier waarop ze zichzelf en de wereld om hen heen leren kennen en begrijpen. Van interessante praktijken valt voor iedereen veel te leren én voor ieder kind wat anders te leren. Binnen het spelverhaal ‘Wij zorgen voor de kip’ leren kinderen spreken, luisteren, lezen, schrijven, rekenen, bouwen en construeren en onderzoeken.

Dit boek is geen theorieboek en ook geen handboek voor de praktijk. Het is een boek waarin steeds de verbinding wordt gemaakt tussen theorie, praktijk en de eigen praktijk en visie van de professional. Een boek om te lezen, over te praten, iets mee te doen, over te schrijven en verder mee op onderzoek te gaan. Achter in het boek vind je een leeswijzer die je ideeën geeft om met dit boek in jouw praktijk aan de slag te gaan. Basisontwikkeling is een aanpak met veel hulpmiddelen en didactieken die je in dit boek terugvindt.

Hoofdstuk 1

Bouwstenen van Basisontwikkeling

Inleiding

Gebaseerd op de pedagogische ideeën van Vygotskij ontwikkelden Bert van Oers en Frea Janssen-Vos vanaf de jaren tachtig een spelgeoriënteerd curriculum voor het werken met jonge kinderen in de leeftijd van drie tot zeven à acht jaar. De spelgeoriënteerde aanpak kreeg als titel 'Basisontwikkeling'. De wisselwerking tussen theorie en praktijk stond aan de basis van deze nieuwe werkwijze.

Met de invoering van de Wet op het basisonderwijs in 1985 kreeg Frea Janssen-Vos de opdracht een praktijktheorie te ontwikkelen over het leren en ontwikkelen van jonge kinderen binnen deze nieuwe onderwijsvorm (Janssen-Vos, 2012). Samen met collega's van het Algemeen Pedagogisch Studiecentrum zoals Bea Pompert, Henk Vink, Trudy Schiferly en tal van andere professionals uit de praktijk deed zij diverse praktijkvoorstellen. Uiteindelijk werd in het werk van Bert van Oers, bijzonder hoogleraar cultuurhistorische Onderwijspedagogiek aan de Vrije Universiteit, een geschikt onderwijspedagogisch concept gevonden. Dit is gebaseerd op de ideeën van Vygotskij.

Het uitgangspunt was niet om een vastomlijnd curriculum of een voorschrijvende methode te ontwikkelen. Het ging Vygotskij er juist om professionals denkbeelden in handen te geven waarmee ze hun eigen educatieve setting konden maken. In de aanpak Basisontwikkeling worden deze denkbeelden uitgewerkt in de vorm van drie bouwstenen van Basisontwikkeling.

Waar staan deze bouwstenen voor? Hoe zien de bouwstenen eruit in de praktijk? En door welke theorie worden deze praktijken versterkt en verdiept?

Dit hoofdstuk is een kennismaking met de bouwstenen van Basisontwikkeling, de drie B's:

- Betekenisvolle activiteiten;
- Bemiddelende rol van de volwassene;
- Brede ontwikkeling.

1.1 Betekenisvolle activiteiten: waar praten we over?

Textile now: studenten MOETEN de wereld gaan verkennen

In het TextielMuseum in Tilburg ben ik bij de tentoonstelling 'Textile now – elke draad een verhaal'. In deze tentoonstelling is ook het kunstwerk 'Coat of many colours' te zien. Het kunstwerk raakt me. Het is het resultaat van het project 'Bindweefsel'. Tijdens dat project werkten vijftien vrouwen uit verschillende culturen samen met kunstenaar Theodorus Johannes in het TextielLab. Ieder had een deel van de kaftanachtige jas onder handen. Elk stuk van de jas vertelt daardoor een eigen verhaal, wat te zien is aan de keuze van de materialen en de manier waarop de verschillende lappen aan elkaar vast zijn gemaakt.

<https://textielmuseum.nl/tentoonstellingen/textile-now>

De wereld om ons heen biedt tal van praktijken waar je door geraakt kunt worden, waar je nieuwsgierig naar kunt worden en waar je verbindingen met je eigen lespraktijk mee kunt maken.

Een tentoonstelling in een museum is een voorbeeld van een sociaal-culturele praktijk. En zo zijn er tal van andere sociaal-culturele praktijken die we in de wereld om ons heen tegenkomen. Dat kan heel dichtbij zijn, zoals de praktijk 'op zoek naar doekjes in mijn kast', maar ook verder weg, zoals 'stof kopen' of 'een jas maken'.

Binnen de cultuurhistorische activiteitstheorie, afgekort als CHAT, spreken we van sociaal-culturele praktijken. Dit is de definitie die Bert van Oers eraan gaf.

In deze praktijken kom je diverse spullen tegen, zoals de stof waarvan de jas gemaakt is en de naalden en het garen waarmee de vrouwen werken. Je komt er verschillende rollen tegen, zoals de kunstenaar, de makers van de jas en de bezoekers van de tentoonstelling. Ook zie je wat deze verschillende deelnemers doen, zoals het verzamelen van de stoffen, het maken van een ontwerp, het naaien van de lappen en het bestuderen van diverse borduurtechnieken. Binnen sociaal-culturele praktijken zijn communicatie en taal bindmiddelen om tot een gezamenlijk verhaal te komen.

Op de markt staan drie kramen met lappen. Elke kraam heeft zo zijn eigen spullen. Er zijn veel verschillende soorten stoffen in allerlei kleuren. Er zijn stoffen met grote en kleine patronen, felgekleurde stoffen en zachte, dikke stoffen in pasteltinten. Ik word er nieuwsgierig van, wil ze allemaal wel voelen en aanraken. Ik ben al aan het bedenken waar ik de stof voor kan gebruiken. Niet alleen

de stoffen zijn interessant, ook al die verschillende mensen die ze bekijken trekken mijn aandacht. Sommigen weten precies wat ze nodig hebben. Ik hoor een mevrouw zeggen: 'Ik wil graag twee meter, dan past het goed voor de ramen van de slaapkamer.' Anderen twifelen tussen verschillende kleuren en patronen. Weer anderen voelen aan de stof en gaan dan meteen op zoek naar garen dat erbij past.

Ik denk aan de kinderen in mijn groep en vraag me af wat zij mooie stoffen vinden en waar zij het voor zouden willen gebruiken. Ik besluit van tien verschillende stoffen een reep te kopen en die in kleinere lappen te knippen. Met deze stapel doekjes ga ik mijn eigen praktijk in.

VOORBEELD **IKC**

WE GAAN NAAR BED

Op de babygroep van Kinderopvang Wageningen zijn de professionals druk bezig met het naar bed brengen van de baby's. Sommige kinderen hebben een eigen doekje mee van thuis dat bij het slapen over het hoofd wordt gelegd. Zo ruiken ze lekker de geur van thuis en vallen de meeste kinderen snel in slaap.

In de groepsruimte, op de grond, ligt een stapel doekjes. Dreumes Famke pakt een van de doekjes. Ze voelt en ruikt eraan, legt het op haar hoofd en bekijkt het doekje nog eens goed terwijl ze het door haar handen laat gaan. Ze pakt de punt van het

doekje en probeert het te vouwen. Als dit niet lukt, gaat ze met het doekje naar de babypop die in een wipstoeltje zit. Ze legt het doekje over de pop. Famke kijkt om zich heen. ‘Het lijkt wel een dekentje’, zegt een van de professionals. ‘Breng jij de baby ook naar bed?’ Famke lacht en kijkt naar de babypop. Ze pakt het doekje en legt het dan over het hoofd van de pop. ‘Slaap lekker’, zegt ze.

VOORBEELD PEUTERS

WE MAKEN ALLES SCHOON

De kinderen van peutergroep Olleke Bolleke hebben net gegeten. De professionals zijn bezig met het inruimen van de afwasmachine. Ook zetten ze een bak met natte, warme doekjes op tafel. Nu kunnen de kinderen zelf hun handen en mond schoonmaken. Daarmee hebben ze het druk. Als ze uitgepoetst zijn, leggen ze het doekje in de bak terug. Maar Lois niet. Lois maakt met haar doekje ook even de tafel schoon. Als ze klaar is, klimt ze van de bank en loopt naar de afwasmachine. Ze wil het doekje erin leggen. ‘Wil je dat het doekje schoon wordt?’ vraagt Linda.

VOORBEELD KLEUTERS

WE DEKKEN DE TAFEL

Leerkracht Erica heeft de stapel doekjes in de huishoek gelegd. Ze is nieuwsgierig naar wat de kinderen met deze doekjes gaan doen. Twee kinderen spelen met de pannen en het fornuis. Jonas pakt het roze doekje en legt het in het midden van de tafel. Daar zet hij de pan op. De andere doekjes worden aan de kant gelegd. Vervolgens pakt hij twee borden en gaat op zoek naar spullen die hij verder nog kan gebruiken om de tafel te dekken.

VOORBEELD GROEP 3

WE ZORGEN VOOR DE BABY

In de verkleedkist in de huishoek liggen verschillende mooie doeken en kleden. Samira is nog maar net op school en komt oorspronkelijk uit Eritrea. Ze kijkt wat rond in de huishoek. Er zijn een pop, een bedje, een tafel, stoelen, een keuken met pannen, een spiegel. Dan ziet ze de kist met doeken. Daar loopt ze heen en ze pakt

er een lange, smalle, gele doek met allerlei bloemen erop uit. Ze voelt aan de stof, kijkt naar het patroon en draait de doek om haar lichaam. Ze is druk in de weer om aan de voorkant een knoop te maken. Als dat lukt, pakt ze de pop. Ze bukt, legt de pop op haar rug en trekt vervolgens de doek over de pop heen. Zo zit de babypop goed vast op haar rug. Dan zet ze de spullen in de huishoek netjes aan één kant. Ze pakt de bezem en veegt, met de baby stevig op haar rug, de vloer.

In deze verhalen lees je dat de doekjes voor de kinderen verschillende persoonlijke betekenissen hebben. En dat de doekjes een sociaal-culturele betekenis hebben en verbonden zijn aan activiteiten. Zo laat Famke zien dat het doekje voor haar persoonlijk interessant is om te onderzoeken, maar dat het ook verbonden is aan de sociaal-culturele activiteit 'naar bed gaan'. Het spel met het doekje is voor haar een betekenisvolle activiteit.

→ Welke persoonlijke betekenissen van kinderen herken je verder in bovenstaande verhalen en welke sociaal-culturele activiteiten zijn voor de kinderen betekenisvol?

1.1.1 Betekenisvolle activiteiten voor jonge kinderen

Kijk om je heen als je wilt weten wat betekenisvol is voor jonge kinderen. Je zult ontdekken dat kinderen graag doen wat oudere kinderen en volwassenen doen. Ze zoeken contact, bewegen, spelen met de telefoon, lezen een boek, spelen met een bal en maken dingen schoon en kapot. Kinderen zie je vrijwel altijd spelen over wat ze in de wereld om hen heen zien gebeuren. Kinderen spelen, omdat spelen voor hen de enige en belangrijkste manier is om aan complexe sociaal-culturele activiteiten te kunnen deelnemen (Van Oers, 2022).

→ Welke betekenisvolle activiteiten die kinderen uitnodigen om te spelen, zie jij om je heen?